

Novinky knihovny VÚK – březen 2026

R 6127

NOVÁK, ZDENĚK - ŠANTRŮČKOVÁ, MARKÉTA - ZÁMEČNÍK, ROMAN: **Principy tvorby A. E. Silva-Taroucy a malířsko-krajinářská kompozice**

Praha, Národní zemědělské muzeum, s.p.o., 2025, 420 s.

parky a zahrady historické - parky krajinářské - Průhonický park - osobnosti - Silva Tarouca, A.E. - architektura krajinná - šlechtické rody - dřeviny okrasné

Kniha vznikla na základě podpory při řešení výzkumného projektu Průhonický park a škola malířsko-krajinářské kompozice, obdivovaný a odmítaný vzor pro krajinářskou tvorbu 20. století.

Jádrem publikace je kritická edice dvou zásadních děl, která vznikla z iniciativy a pod vedením hraběte Arnošta Emanuela Silva-Taroucy – Naše venkovní listnaté dřeviny (Unsere Freiland-Laubgehölze) a Naše venkovní jehličnaté dřeviny (Unsere Freiland-Nadelhölzer). Přelom 19. a 20. století byl obdobím, které umožňovalo tisk velice kvalitních odborných publikací, které nám nyní umožňují získat poměrně přesnou představu o tehdejší tvorbě. Mezi tato díla patří i kulturní příručky pro přátele zahrad zaměřené na využití listnatých a jehličnatých dřevin v zahradním umění, jejich využití v lesnictví, množení a ochranu před chorobami a škůdci.

V předkládané knize je vznik publikací, které přinášíme v kritické edici, zasazen do dobového kontextu zahradní tvorby. V první řadě se kniha věnuje tvorbě Arnošta Emanuela Silva-Taroucy, jenž byl klíčovou osobností Rakousko-uherské, respektive Československé dendrologické společnosti, která knihy vydávala v několika vydáních. Zároveň byl zakladatelem Průhonického parku, vynikajícím znalcem rostlin a v neposlední řadě umělcem, který tvořil Průhonický park jako umělecké dílo. V knize je proto představena jeho tvorba, zejména princip malířsko-krajinářské zahrady a rostlinno-geografických scénérií. V knize je dále představena činnost Rakousko-uherské a Československé dendrologické společnosti, které knihy vydávaly. Podrobné kapitoly jsou věnovány struktuře a zhodnocení obsahu obou příruček. Formou medailonků jsou představeni autoři obou výše uvedených knih, jimiž byly význačné osobnosti zahradní architektury, dendrologie a botaniky své doby.

B 1053

NOVÁK, ZDENĚK [ed.]: **Průhonický park v proměnách času. Mezinárodní konference ke 140. výročí založení Průhonického parku a 15. výročí potvrzení jeho zápisu na Seznam světového dědictví, 21.-22.5.2025, Průhonice (Průhonický park a zámek) = Průhonice park in the passage of time: international conference on the 140th anniversary of the founding of Průhonice park and the 15th anniversary of the clarification of its inscription on the World heritage list, held from 21st to 22nd of May 2025, Průhonice (Průhonice park and castle)**

Průhonice, Botanický ústav AV ČR, v.v.i., 2025, 271 s., 1. vyd.

parky a zahrady historické - architektura krajinná - architektura zahradní - parky zámecké - Průhonický park - konference mezinárodní - sborník

Poznámka: Souběžný anglický text

Konference představila Průhonický park jako perlu zahradní architektury. Prostřednictvím odborných příspěvků byl Průhonický park prezentován v kontextu dějin zahradního umění a také světového kulturního dědictví. Zaměřila se také na projekty, které byly motivem či inspirací pro založení Průhonického parku, stejně jako na ty, pro které byl inspirací právě Průhonický park. Konference zmínila

také osud tohoto významného parku po roce 1990, zejména úspěšné snahy o jeho záchranu, které byly realizovány prostřednictvím národních i evropských projektů.

R 6125

ŠTOCHLOVÁ, PETRA a kol.: Metodika reintrodukce topolu černého do břehových porostů a lužních lesů. Certifikovaná metodika

Průhonice, Výzkumný ústav pro krajinu, 2025, 34 s., 1. vyd.

Populus nigra - dřeviny domácí - ohrožené druhy - variabilita - reintrodukce - výsadba dřevin

Topol černý je naší domácí dřevinou s přirozeným výskytem v lužních lesích, břehových a doprovodných porostech. V současnosti je hodnocen jako kriticky ohrožený druh, který je na ústupu. Cílem metodiky je vytvořit postup využitelný při jeho reintrodukci do původních habitatů. Metodika podrobně popisuje jednotlivé kroky vedoucí k zajištění dlouhodobé a udržitelné existence jeho výsadeb. Věnuje se teoretickým základům dané problematiky, volbě vhodného výsadbového materiálu, výběru lokality, vlastní výsadbě a následné péči o jeho porosty kolem vodních toků a zohledňuje platnou legislativu České republiky. Vytvořený postup lze rovněž použít při obnově, posilování a propojování stávajících zbytkových populací. Častější výsadbou topolu černého do původních habitatů budou redukovány negativní dopady invazních patogenů většiny jejich klíčových dřevin. Ve výsledku posílením populace topolu černého dojde ke stabilizaci a obnově narušených biotopů, které následně mohou posloužit jako vhodné prostředí pro jeho přirozenou obnovu.

R 6126

ZÝKA, VLADIMÍR a kol.: Mapa výskytu topolu černého a vhodnosti území pro jeho reintrodukci. Specializovaná mapa s odborným obsahem

Průhonice, Výzkumný ústav pro krajinu, 2025, 34 s., 1. vyd.

Populus nigra - reintrodukce - výskyt - mapování - GIS - Labe - Morava – Česko

Mapa reintrodukce zachycuje výskyt jedinců topolu černého zjištěný v průběhu projektu spolu s informacemi o vhodnosti jednotlivých lokalit pro jeho reintrodukci. Topolů černých bylo nejvíce nalezeno v teplých nížinných oblastech v nivních polohách řek Labe, Moravy, Ohře či Odry. Česko bylo na základě analýzy vybraných abiotických faktorů (klimatických podmínek a složení půd) rozděleno do pěti kategorií vhodnosti území pro reintrodukci topolu černého. Území klasifikované jako výborné pro reintrodukci se nachází na 4 % rozlohy Česka (3 100 km²), velmi dobré na 3 % (2 300 km²), dobré na 48 % (37 700 km²), méně vhodné na 26 % rozlohy (20 800 km²) a nevhodné na 19 % rozlohy (14 900 km²). Vytvořená mapa může přispět spolu s dalšími výsledky projektu k samostatnému dlouhodobému přežívání topolu černého v krajině a ve výsledku i ke zvýšení stability dnes silně ohrožených ekosystémů v blízkosti vodních toků.

B 1055

OBDRŽÁLEK, JIŘÍ: Slipper Orchids Cultivated in Central Europe. Introduction, Ecology, Classification - *Cypripedium* Species, Hybrids. Propagation and Cultivation

Průhonice, Jiří Obdržálek, 2025, 389 s.

orchideje - *Cypripedium* - druhy - množení - pěstování

Tato kniha představuje jedinečnou encyklopedii rodu *Cypripedium*, která podrobně mapuje jeho morfologii a klasifikaci, přirozený výskyt a rozšíření, stejně jako podmínky pěstování i samotnou kultivaci. Svým obsahem, promyšleným uspořádáním a vytříbeným grafickým zpracováním se řadí mezi výjimečná díla a představuje významný přínos botanické literatuře. Je životním dílem autora, jenž se rodu

Cypripedium věnuje již čtyři desetiletí; jeho hluboké znalosti a erudice jsou patrné na každé stránce, stejně jako jeho láska ke střevíčníkům.

Publikace o téměř 400 stranách velkého formátu přináší detailní informace o všech dosud známých druzích střevíčníků ze všech kontinentů. Text doplňuje 42 působivých celostránkových kreseb autora a každá odrůda je představena řadou špičkových fotografií, zachycujících rostliny jak v jejich přirozeném prostředí, tak v kultuře. Díky svému obsahu i mimořádnému zpracování by tato kniha neměla chybět v knihovnách botanických pracovišť, zahradnických podniků ani milovníků orchidejí.

A 3039

HRČKA, DANIEL: Květena Kaňonu Vltavy u Sedlce

Praha, Salvia - ekologický institut, z.s., 2018. 113 s., 1. vyd.

botanika - flóra - chráněná území - vegetace - ohrožené druhy - vzácné druhy - evropsky významná lokalita - Kaňon Vltavy u Sedlce

Publikace se věnuje současné vegetaci kaňonu Vltavy u Sedlce i popisu přírodních rezervací rozkládajících se v dané lokalitě. Kniha zahrnuje také výsledky botanických průzkumů, které zde probíhaly v letech 2006 až 2015. Významnou součástí publikace je komentovaný přehled vzácných druhů ohrožených rostlin i s jejich detailními fotografiemi.

R 6128

KOTYZOVÁ, MARIE a kol.: Travní porosty v CHKO Moravský kras a zásady jejich údržby. Praktická příručka pro zemědělce, vlastníky a uživatele pozemků

Troubsko, Zemědělský výzkum, spol. s.r.o., 2024, nestr.

travní porosty - chráněná území - CHKO - ochrana stanoviště - biotopy - péče o krajinu - Moravský kras

Tato praktická příručka pro zemědělce, vlastníky a uživatele pozemků je odborná, ale prakticky zaměřená příručka o péči o louky a pastviny v chráněné krajině Moravského krasu. Jejím hlavním tématem je správné hospodaření na travních porostech (louky, pastviny apod.) tak, aby se zachovala nebo zvýšila biodiverzita (druhová pestrost), nedocházelo k poškozování cenných přírodních stanovišť a hospodaření bylo v souladu s ochranou přírody. Vznikla jako výstup několikaletého výzkumu travních porostů na krasových plošinách.

R 6124

Perspektivní trvalky. Seznam trvalek doporučených Svazem školkařů do podmínek České republiky

Svaz školkařů České republiky, 2025, 61 s.

trvalky - sortiment - katalog

Jde o katalog, jehož účelem je představit doporučené druhy trvalek vhodných pro podmínky ČR. Obsahuje přes 900 druhů rostlin (trvalky, skalničky, kapradiny, okrasné trávy) doprovázených barevnými fotografiemi s krátkými popisy (vzhled, nároky, použití). Upozorňuje na tzv. „perspektivní“ (tedy osvědčené a vhodné) druhy, zohledňuje české klimatické a půdní podmínky a slouží jako pomůcka pro výsadby do zahrad i veřejné zeleně.

R 5950/2026

ZAHRADNÍK, Petr - ZAHRADNÍKOVÁ, Marie - ŠPOULA, JAKUB: **Metodická příručka integrované ochrany rostlin. Lesní porosty. Příloha 1. Seznam povolených přípravků a dalších prostředků na ochranu lesa**

[Kostelec nad Černými lesy], Lesnická práce, 2026, 81 s.

ochrana rostlin - ochrana lesa - pesticidy - ochrana rostlin integrovaná - metodika

A 3038

ČELAKOVSKÝ, LADISLAV: **České myxomycety**

Praha, V komisi Františka Řivnáče, tiskem Dra Edv. Grégra, 1890. 53 s., 5 nečíslovaných listů obrazové příl.

Edice: Archiv pro přírodovědecký výzkum Čech, díl VII, č. 5

Poznámka: Na titulním listě uvedeno: Dissertační práce z Botanického ústavu České university botanika - mykologie - hlenky - Česko

Kniha se zabývá studiem myxomycetů, tedy organismů řazených mezi hlenky čili slizovky. Tyto fascinující mikroskopické organismy vykazují určité znaky hub i živočichů – pohybují se a přijímají potravu podobně jako améby, zatímco v reprodukční fázi vytvářejí struktury připomínající houby. Autor se v publikaci zaměřuje na myxomycety na území České republiky a podrobně popisuje jejich systematiku, druhovou rozmanitost, výskyt i ekologii v tomto regionu. Součástí knihy jsou rovněž detailní určovací klíče, které usnadňují identifikaci jednotlivých druhů.

R 6122

DOBROVSKÝ, JOSEF: **Návrh soustavy rostlinné a rostlinopisný materiál z pozůstalosti**

Praha, Komise pro vydávání spisů Josefa Dobrovského při Královské české společnosti nauk, 1936. 117 s.

Edice: Spisy a projevy Josefa Dobrovského, sv. XVIII

botanika - taxonomie - klasifikace - historie

Jedná se o odbornou vědeckou publikaci, jejímž hlavním autorem je paradoxně významný filolog a historik Josef Dobrovský. Ačkoliv je Dobrovský znám především jako zakladatel moderní slavistiky, tato kniha odhaluje jeho hluboký zájem o přírodní vědy, konkrétně o botanickou taxonomii.

Publikace obsahuje Dobrovského vlastní návrhy na klasifikaci a uspořádání rostlinné soustavy, které vznikaly jako kritická reakce na tehdejší vědecké poznatky (včetně vlivu Linnéova systému) a shrnuje autorovy rukopisné poznámky a materiály k rostlinopisu, které zůstaly v jeho pozůstalosti a nebyly za jeho života knižně vydány. Texty jsou psány v češtině a němčině, což odpovídá vědeckému úzu počátku 19. století, kdy Dobrovský tvořil.

R 6123

JORDAN WILLIAM R. - GILPIN, MICHAEL E. - ABER, JOHN D. [eds.]: **Restoration ecology. A synthetic approach to ecological research**

Cambridge, Cambridge Univ. Press, 1999. 342 s. Reprint 1. vyd. z r. 1987

ekologie obnovy - ochrana přírody - ochrana ŽP - biotopy - rekultivace

Tato kniha představuje přelomové dílo, které redefinovalo ekologickou obnovu nikoli jako pouhou technickou disciplínu, ale jako „kyselý test“ ekologické teorie. Tento termín (angl. acid test) označuje rozhodující a nekompromisní zkoušku, jež odhaluje skutečnou hodnotu, kvalitu či platnost určitého přístupu. Ústředním tématem publikace je využití obnovy poškozených ekosystémů jako

prostředku k hlubšímu porozumění fungování přírodních společenstev. Tento „syntetický přístup“ položil základy moderní ekologie obnovy a kniha je dodnes považována za základní literaturu pro vědce i odborníky v ochraně přírody.

Autoři prosazují myšlenku, že schopnost vědecky znovu vytvořit funkční ekosystém představuje nejpřesvědčivější důkaz porozumění jeho vnitřním mechanismům a zákonitostem. Publikace tak usiluje o překlenutí propasti mezi teoretickou ekologií, zaměřenou na strukturu a dynamiku společenstev, a praktickými snahami o obnovu krajiny. Zároveň zdůrazňuje, že i neúspěšné pokusy o obnovu mají značnou hodnotu, neboť přinášejí cenné poznatky o klíčových ekologických procesech, jako jsou sukcese, hierarchické uspořádání či význam měřítka v přírodě.

R 6121

BENNETT, ANDREW F.: Linkages in the Landscape. The Role of Corridors and Connectivity in Wildlife Conservation

Gland, IUCN, 2003, 254 s., 2. vyd.

ekologie krajiny - ochrana přírody - fragmentace krajiny - biokoridory

Ústředním tématem knihy je boj proti fragmentaci krajiny – procesu, při němž jsou přírodní stanoviště vlivem lidské činnosti (např. výstavby silnic, zemědělství či urbanizace) rozdělována na malé, izolované „ostrovy“. Autor vysvětluje, že pro přežití mnoha druhů nestačí chránit jednotlivé, vzájemně oddělené rezervace. Rostliny i živočichové potřebují možnost pohybu, aby mohli nacházet potravu a partnery, šířit se do nových lokalit, reagovat na změny prostředí (například klimatické změny) a udržovat genetickou rozmanitost populací. Podrobně jsou rozebrány různé typy ekologických koridorů – od úzkých liniových prvků, jako jsou živé ploty či břehové porosty řek, až po rozsáhlé krajinné pásy. Kniha hodnotí jejich funkce: jako migrační cesty umožňující bezpečný pohyb organismů, jako biotopy poskytující prostor pro život a rozmnožování i jako filtry či bariéry ovlivňující šíření invazních druhů nebo chorob.

Publikace nahlíží na krajinu nikoli staticky, ale jako na dynamický systém procesů. Autor zdůrazňuje, že to, co postačuje jako koridor pro drobného hlodavce, nemusí vyhovovat velkému predátorovi, a rozlišuje mezi lokálním měřítkem (např. tunel pod silnicí) a regionálním měřítkem (např. propojení celých pohoří). Významná část knihy je věnována převodu teoretických poznatků do praxe – návrhu sítí chráněných území, obnově narušených krajinných vazeb i monitorování a hodnocení funkčnosti vytvořených koridorů. Kniha přesvědčivě ukazuje, že ochrana biodiverzity nezávisí pouze na rozloze chráněných území, ale především na tom, jak jsou tato území propojena do funkčního a soudržného celku.

B 1054

MEFFE, GARY K. - CARROLL, C. RONALD: Principles of conservation biology

Sunderland, Massachusetts, Sinauer Associates, Inc. Publishers, [1997], 729 s., 2. vyd.

životní prostředí - ochrana ŽP - diverzita biologická - management ekologický - učebnice

Tato kniha představuje zásadně přepracované vydání nejkompaktnější učebnice biologie ochrany přírody. Devatenáct kapitol pokrývá široké spektrum témat – od úvodních konceptů tvořících základ oboru přes problematiku na úrovni populací až po otázky týkající se společenstev a ekosystémů. Významná část je věnována také lidské dimenzi, tedy praktickému uplatnění biologie ochrany přírody v reálném a komplexním světě.

Dvě kapitoly se podrobně zaměřují na složité otázky managementu a udržitelného rozvoje a opírají se přitom o řadu případových studií připravených odborníky, kteří se přímo podílejí na řešení těchto problémů. Druhé vydání navíc přináší novou kapitolu věnovanou efektivnějšímu prosazování vědeckých poznatků v politice ochrany přírody, výrazně rozšířené a prohloubené pojednání o

managementu ekosystémů, množství nových i aktualizovaných esejů a případových studií a celkovou důkladnou revizi textu. Publikace je bohatě ilustrovaná a jednotlivé kapitoly doplňují anotované seznamy literatury a otázky, které podněcují kritické myšlení.

R 6120

CHADWICK D. OLIVER - BRUCE C. LARSON: **Forest Stand Dynamics**. Update Edition
New York, Wiley, 1996, 520 s.
lesy - lesnictví - ekologie - vývoj

Kniha je komplexní publikací zaměřenou na mechanistický popis růstu lesů a jejich reakce na přirozené i cílené zásahy. Vychází z kvantitativního přístupu k lesnictví a propojuje poznatky z fyziologie, ekologie a lesního hospodářství. Zdůrazňuje dynamickou povahu lesních ekosystémů a ukazuje, že obdobné vývojové vzorce se objevují napříč různými regiony. Lesníkům a ekologům nabízí nástroje k porozumění a predikci vývoje lesů i k efektivnímu plánování a navrhování konkrétních zásahů na úrovni jednotlivých porostů tak, aby naplňovaly různé cíle, jako je produkce dřeva, ochrana stanovišť volně žijících živočichů, ochrana vodních zdrojů či rekreační využití.

A 3037

MÜLLER, KARL: **Deutschlands Moose oder Anleitung zur Kenntnis der Laubmoose Deutschlands, der Schweiz, der Niederlande und Dänmarks**
Halle, G. Schwetschke'scher Verlag, 1853, 512 s.
botanika - bryologie - mechy - Německo - Švýcarsko - Nizozemsko - Dánsko

Jedná se o odbornou příručku zaměřenou na listové mechy, konkrétně na jejich výskyt a určování ve střední Evropě. Publikace slouží jako praktický i vědecký nástroj pro identifikaci a studium druhů rostoucích na území Německa, Švýcarska, Nizozemska a Dánska. Kniha obsahuje podrobné popisy jednotlivých druhů mechů, často doplněné o jejich charakteristické znaky, typická stanoviště a geografické rozšíření. Jejím cílem je usnadnit orientaci v druhové rozmanitosti mechů a poskytnout oporu jak začátečníkům, tak i zkušenějším badatelům při jejich určování, včetně základního přehledu jejich taxonomie a ekologie.

Původní vydání má rozsah přes 500 stran, což dokládá jeho komplexnost a detailní zpracování. Celkově se jedná o klasickou botanickou příručku z 19. století, která je cenná zejména pro historické a přírodovědné studium mechorostů ve střední Evropě.

PERIODIKA

P 971/60/2

Zprávy České botanické společnosti

Praha, Česká botanická společnost, 2025, roč. 60, č.2, s. 211-331
botanika - flóra - periodika

Vybrané příspěvky:

VELEBIL, J.: Břestovec jižní (*Celtis australis*), nový zplaňující druh v květeně České republiky a poznámky k dalším pěstovaným břestovcům
Zprávy České botanické společnosti, 2025, roč. 60, č. 2, s. 211-226

UHER, J: *Rudbeckia triloba* – nově zavlečený druh v květeně ČR a nové záznamy taxonů rodu *Rudbeckia* (sect. *Rudbeckia*) na Břeclavsku
Zprávy České botanické společnosti, 2025, roč. 60, č. 2, s. 235–248

ZELENÝ, D.: Co formuje druhové složení ruderální travinné vegetace na nástupišti železničního nádraží: vliv prostředí nebo šíření druhů?
Zprávy České botanické společnosti, 2025, roč. 60, č. 2, s. 249–260

MARHOLD, K.; KOCHJAROVÁ, J.: Lubomír Hrouda osemdesiatročný
Zprávy České botanické společnosti, 2025, roč. 60, č. 2, s. 321–325